herpy

SALAMANDRE

Spotted Salamander

Ambystoma maculatum

Ambystoma maculatum er en kraftig, 15-25 cm lang salamander fra Nordamerikas løvskove, sort eller mørkegrå med to rækker store gule til orange pletter langs ryggen. De voksne lever skjult under blade og træ og i gange i jorden og kommer frem om natten, mens æg og larver udvikles i skovens fiskefrie damme. Arten er fredelig og trives bedst køligt.

Familie: Ambystomatidae **Mild hudgift**

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**15-25 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**15-25 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Tempereret skov og eng**
Hudgift	**Mild** Vask hænderne efter kontakt, og hold fingrene fra øjne og mund
Sværhedsgrad	**Begynder**

PASNING

Min. terrarie	**50 × 30 × 30 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**14-20 °C**
Temperatur, nat	**10-16 °C**
Luftfugtighed	**80-95 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Ikke nødvendig**
Kost	**Insekter og orme/snegle**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Larver i vand**
Æglægning	**I vand**
Kønsmoden	**24-84 mdr.**
Æg pr. sæson	**100-370**
Klækning	**28-49 dage**
Larvetid	**60-120 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Andre larver og små vanddyr (dafnier, myggelarver)**
Yngelpleje	**Ingen**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten er ikke opført på CITES og står ikke i EU-bilag A-D. Den står ikke på listen over forbudte dyr i BEK nr. 1261/2015.

Om arten

Ambystoma maculatum er en tykkroppet salamander med bredt, afrundet snude, kraftige ben og en tyk hale. Voksne dyr er 15-25 cm lange, regnet med hale, og hunnerne bliver som regel større end hannerne.

Grundfarven er sort, mørkebrun eller mørkegrå, og undersiden er skifergrå. Langs ryggen sidder to uregelmæssige rækker af runde, gule til orange pletter fra hovedet og ud på halen, i alt 24-45. Pletterne nærmest hovedet er mest orange. Dyr uden pletter findes, men er sjældne. Larverne er matgrønne til lysebrune med små mørke pletter og ydre gæller.

Hannen kendes i yngletiden på en større kloak end hunnens. I naturen bliver arten typisk omkring 20 år, og enkelte dyr når over 30 år.

Ved trussel krummer dyret ryggen, støder med hovedet og slår med halen, mens hudkirtler på ryg og hale afgiver et klistret, hvidt og giftigt sekret. Det kan irritere slimhinder, så vask hænder før og efter håndtering. Halen kan kastes og vokser ud igen.

Æggene har et usædvanligt trick: en encellet grønalge vokser i og omkring gelémassen og giver de udviklende embryoner ekstra ilt. Rådene om underlag, vand og foder bygger delvis på erfaringer med de nærtstående *Ambystoma mavortium* og *A. tigrinum*, som holdes langt oftere.

Udbredelse og levested

Ambystoma maculatum lever i det østlige Nordamerika, fra Nova Scotia og Gaspéhalvøen i Quebec mod vest til nordbredden af Lake Superior og mod syd til det sydlige Georgia, Alabama og det østlige Texas.

> **Oprindelig udbredelse:** Canada og USA.

LEVESTED

A. maculatum lever i modne løvskove og blandede skove med fugtig jord og et tæt lag af blade, ofte langs flodsletter. Voksne dyr ses sjældent: de ligger skjult under blade og nedfaldent træ og i gange, som andre dyr har gravet. Arten er ingen stærk graver og bruger oftest eksisterende gange og sprækker, de fleste få centimeter under overfladen. De fleste dyr bor inden for 100 meter fra yngledammen.

Æg og larver udvikles i skovdamme og midlertidige vandhuller uden fisk, som tørrer ud ofte nok til at holde fiskene ude. I vinterhalvåret ligger dyrene under jorden. Om foråret, i de første regnfulde nætter efter tøbruddet, vandrer hundreder eller tusinder af dyr til yngledammene på én nat. Hannerne kommer først.

Pasning

TERRARIET

Ét voksent dyr kan holde til 50 × 30 cm i bundareal, to voksne mindst 75 × 30 cm. Gulvareal er vigtigere end højde, og 30 cm i højden er nok. Brug en plastikbeholder med tætsluttende låg og små ventilationshuller eller et glasterrarie med trådnetlåg; låget skal sidde fast. Bunden skal være mindst 10 cm dyb, så dyret kan grave sig ned.

Brug fugtig muldjord uden gødning, perlit og tilsætningsstoffer, kokosfibre eller en blanding af de to. Lad den ene ende være lidt tørrere end den anden, så dyret selv kan vælge. Undgå tørv og andre sure underlag, som kan give tab af salte i kroppen, og brug aldrig bark eller flis af ceder og fyr, for olierne er giftige for padder. Fjern ekskrementer og foderrester flere gange om ugen, og skift underlaget hver måned.

Giv mindst ét skjul pr. dyr, fx et halvt rør, et stykke bark uden skarpe kanter eller en flad sten. Brug ikke grus; sten til pynt skal være større end dyrets hoved. Fugtigt, ublegt køkkenpapir med sammenkrøllede stykker som skjul egner sig til karantæne. Nye dyr sættes i karantæne for sig.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

TEMPERATUR

Om dagen skal der være 14-20 °C og om natten 10-16 °C. Arten er køleelskende og mest aktiv ved 10-21 °C. Hold temperaturen under 24 °C: varme er langt farligere end kulde, og flere dage over 25 °C kan koste dyret livet. Brug ingen varmelampe eller varmemåtte. Placér beholderen køligt, uden direkte sol, fx i en kælder eller i et køligt rum mod nord.

Ved køligt hold æder dyrene mindre. Om vinteren falder appetitten ofte, selv ved stuetemperatur. Fast vinterhvile er ikke nødvendig.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG FORSTØVNING

Underlaget skal være fugtigt, men aldrig vådt eller mudret, for dyret optager vand gennem huden og drikker ikke med munden. Et fugtigt underlag giver 80-95 % luftfugtighed. Forstøv underlaget med afklaret vand eller kildevand, når overfladen ser tør ud, så der kort dannes små pytter. I tørre stuer kan det være nødvendigt hver dag, i fugtige stuer en gang om ugen. God ventilation forebygger hudinfektioner.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

En lav, tung vandskål er en god sikkerhed: bliver underlaget for tørt, kan dyret lægge sig i skålen. Vandet skal være så lavt, at dyret nemt kommer op, og må ikke være dybt, for voksne dyr er dårlige svømmere. Skift vandet hver 3.-4. dag.

Brug postevand behandlet mod klor og chloramin eller kildevand med en pH mellem 6 og 8. Destilleret, demineraliseret og sterilt vand må ikke bruges, for det er for rent og giver forstyrrelser i kroppens salte. Samme vand bruges til forstøvning og til at væde hænderne, før dyret håndteres.

LYS OG UVB

Arten er nataktiv og lever skjult under jorden, så den har ikke brug for særligt lys og heller ikke for UVB. Kraftigt UV-lys kan skade øjne og hud hos padder. Dagslys i rummet eller et lysstofrør uden varme om dagen og mørke om natten giver en fin døgnrytme. Beholderen må ikke stå i direkte sol.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Voksne dyr æder regnorme, kompostorme, fårekyllinger, kakerlakker og små snegle. Regnorme er det bedste hovedfoder, for de har et godt forhold mellem kalk og fosfor; skær dem i stykker til små dyr. Fårekyllinger er fattige på kalk og skal tarmfyldes eller pudres med kalk og vitaminer en til to gange om ugen. Voksmøllarver og nyfødte mus er fede og gives kun sjældent, for dyret bliver let for tykt. Foderdyr skal være mindre end dyrets hoved.

Dyret jager på bevægelse og ignorerer som regel dødt foder og piller; orme og insekter holdes med en pincet foran snuden. Ved 15-20 °C fodres voksne to til tre gange om ugen, ved køligere end 16 °C en gang om ugen. Giv, hvad dyret æder på ti minutter til nogle timer, og fjern uspiste fårekyllinger efter få timer, for de kan bide dyret.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Voksne dyr ligger skjult det meste af tiden og kommer frem om natten for at jage. Arten er fredelig og bider sjældent. Uden for yngletiden lever de alene, og over for artsfæller i skjul og ved foderet kan dyrene være aggressive. To dyr af samme størrelse kan dele en beholder på mindst 75 × 30 cm, hvis hver har sit skjul og får mad hver for sig; ivrige dyr kan nappe hinanden i hale og tæer under fodringen.

Huden er tynd og gennemtrængelig, og salte og olier fra hænderne kan skade den. Håndtér dyret så lidt som muligt, med rene, våde hænder, og vask hænderne bagefter. Dyr skal ikke flyttes til en anden beholder for at æde.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Dyrene bliver kønsmodne efter 2-7 år, hurtigst i de varmeste egne af udbredelsesområdet og langsomst mod nord. Hannen kendes på en større kloak end hunnens, mest tydeligt i yngletiden. Hunnerne bliver som regel større.

PARRING

Parring og æglægning sker om foråret, fra sidst i december i syd til maj i nord, efter regn og stigende temperatur. Hannerne kommer først til vandet og bliver der længere end hunnerne. Hannen danser rundt om hunnen, lægger op til 80 spermatoforer, og hunnen optager dem i kroppen. Avl indendørs er meget svær, fordi dyrene skal have årstidernes skift med vinterhvile, regn og stigende temperatur. Hvad der udløser parringen i fangenskab, er ikke dokumenteret.

ÆG OG LARVER

Æggene lægges i faste, runde geléklumper på 6-10 cm på vandplanter og nedsænkede kviste. Gelén er klar eller mælkehvid. Hunnen lægger 100-370 æg pr. sæson, ofte omkring 200, fordelt på flere klumper. Æggene klækker efter 4-7 uger, afhængigt af vandtemperaturen. Der er ingen yngelpleje.

Nyklækkede larver er 12-17 mm og skal have levende småt vanddyr som dafnier, myggelarver og små krebsdyr. Efterhånden som de vokser, tager de større bytte som tanglopper, vandbænkebidere og insektlarver. Hold larver af ensartet størrelse sammen, og sorter dem ofte, for de bliver kannibaler ved trængsel eller sult. Vandet skal være køligt, rent og filtreret; protozoinfektioner er hyppige hos klækkede larver i fangenskab.

METAMORFOSE

Larverne bliver i vandet i 2-4 måneder, før de forvandler sig. Gællerne skrumper, finnekanten på halen forsvinder, og dyret går på land. Sænk vandstanden, og giv let adgang til land, når tegnene kommer.

De nyforvandlede unger er 3-6 cm lange og får deres gule pletter inden for en uge. Når forvandlingen er afsluttet, flyttes de til en voksenopsætning.

OPDRÆT AF UNGER

De nyforvandlede unger sættes på fugtigt køkkenpapir eller fugtig muldjord uden tørv, med skjul, og fodres med små regnorme, små fårekyllinger og stykker af orme. Fodr dem oftere end voksne. Mængder og intervaller for ungerne er ikke dokumenteret. Hold underlaget fugtigt og køligt, under 24 °C, og sorter ungerne efter størrelse.

Sundhed og typiske fejl

Arten er hårdfør, men disse problemer er hyppige:

- For varmt: over 24 °C belaster dyret, og flere dage over 25 °C kan være dødeligt.
- Fedme hos voksne dyr: fodr moderat, og brug nyfødte mus og voksmøllarver sjældent.
- Surt underlag, fx tørv: giver tab af salte. Undgå tørv og bark af ceder og fyr.
- Fårekyllinger uden kalktilskud: kan give knoglesygdom.
- Slugt grus eller sten: kan være dødeligt.
- Udtørring: hold underlaget fugtigt, og giv en vandskål.
- Bid mellem larver: skader på gæller og ben. Sorter efter størrelse.

Salamandre kan bære svampesygdommen Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*), som er dødelig for mange arter. Sæt nye dyr i karantæne i flere uger, og vask hænder og redskaber mellem beholdere.

Gå til en dyrlæge med forstand på padder, hvis dyret afviser mad i længere tid, har åbne sår eller har hævelser.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.